

TUKEA TYÖKYKYYN JA OPPIMISEEN TYÖURAN ALUSSA – NUOREN TUKIKÄYTÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN TYÖPAIKALLA

Kuntoutussäätiön toteuttamassa ja Työsuojelurahaston pääosin rahoittamassa *Tukea työkykyyn ja oppimiseen työuran alussa* -hankkeessa (2013–2015) tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, minkälaista tukea työuransa alkutaipaleella olevat nuoret tarvitsevat. Yksi hankkeen keskeinen tarkoitus on myös lisätä tietoisuutta oppimisvaikeuksista ja niiden tunnistamisesta. Hanke muodostuu tutkimusosiesta sekä käytännön kehittämistyöstä yhteistyöyrityksessä.

Nuorten työkykyyn vaikuttavia asioita selvitettiin keväällä 2014 tehdyllä kyselytutkimuksella. Kyselyssä kartoitettiin muun muassa nuorten työelämäosaamista sekä nuorten toiveita ja odotuksia työelämästä. Myös oppimiseen liittyvät vaikeudet ja tulevaisuuden koulutushaaveet kuuluivat kyselyn sisältöön. Tulosten mukaan kaupan alalla ja varastotyössä oppimisvaikeudet ovat tavallista yleisempiä.

Käytännön kehittämistyön keskeisiä teemoja ovat, miten tunnistaa oppimisvaikeudet, miten huomioida niitä perehdytyksessä ja miten varhaisen tuen mallit ottavat huomioon nuorten erityistarpeet ja mahdolliset oppimisvaikeudet. Onko työntekijöillä mahdollisuus kerrata asioita? Ovatko ohjeet selkeitä? Miten oppimisvaikeus voi vaikuttaa työkykyyn? Kesko on hankkeessa yhteistyöyrityksenä ja sen työterveyshuolto sekä työsuojeluhenkilöstö aktiivisesti mukana kehittämässä nuorta tukevia malleja.

Kehittämistyössä keskiöön nousi perehdy-

tys ja sen merkitys sille, että nuori pääsee hyvin mukaan työhön ja ylipäänsä työelämään. Monelle nuorelle työelämään ja työsuojeluun liittyvät asiat ovat vielä varsin tuntemattomia, joten tutustuttaminen työelämän perusperiaatteisiin, kuten työntekijän velvollisuuksiin ja oikeuksiin, on myös muistettava nuoren perehdytyksessä. Huomion kiinnittäminen työkykyyn ja työelämätaitoihin heti aluksi antaa eväitä nuorten koko työuralle.

Hyvin suunniteltu ja toteutettu perehdytys onkin sekä nuoren että yrityksen kannalta tärkeää. Tämän vuoksi on olennaista, että perehdytyksen tapaa ja malleja pohditaan ja otetaan huomioon myös erilaiset oppijat. Materiaalin olisi hyvä olla mahdollisimman monipuolista ja käyttää hyväksi myös kuvia ja ääntä. Samoin kirjallisen materiaalin selkeyttämiseen kannattaa käyttää resursseja.

Yleisin oppimisvaikeus on lukivaikeus. Kaupan ala ja varastotyö tarjoavat monelle nuorelle työpaikan, jonka tehtävät voi opetella työssäoppimalla. Kouluun verrattuna työelämä tarjoaa paremman mahdollisuuden hyödyntää omia vahvuuksia, joita lukivaikeuksilla henkilöillä voivat olla kokonaisuutensa hahmottaminen, hyvät kädentaidot, uutteruus ja hyvät sosiaaliset taidot. Väitetään myös, että yrittäjien joukossa on paljon lukivaikeuksia.

Oppimisvaikeudet ja niihin liittyvät selviytymiskeinot ovat monesti yksilöllisiä. Suurimpana ongelmana suomalaiset aikuiset kokevat vieraiden kielten oppimisen. Lukeminen sujuu

hitaasti, ja heillä voi olla kirjoittamisvaikeuksia. Myös muistamisen ja keskittymisen pulmat ovat yleisiä. Osalla suomalaisista aikuisista on vaikeuksia selviytyä arkipäivän lukemisesta. Työntekijän koulutushaluttomuuden tai lukemista ja kirjoittamista vaativien työtehtävien välttelyn taustalla voi joskus olla oppimisvaikeus.

Oppimisvaikeuksista ei useinkaan kerrota työpaikalla tai esimiehelle, koska niiden ei ajatella vaikuttavan työntekoon tai niitä halutaan peitellä muilta. Lisäksi on paljon nuoria ja aikuisia, joiden oppimisvaikeuksia ei ole koulu-aikoina tunnustettu. Tukea työkykyyn ja oppimiseen työuran alussa -hankkeessa on myös havaittu, että työelämässä ei juurikaan ole tietoa oppimisvaikeuksista, saati niiden tunnistamisesta. Hankkeen työpajoissa asiaa on pohdittu, ja esimiehillekin on näin avautunut uusia näkökulmia mm. siihen, miten perehdytystä kannattaa kehittää oppimisvaikeudet huomioiden. Myös työterveyshuolto on otettu mukaan pohtimaan, miten siellä pystyttäisiin tukemaan nuorta työuransa alussa.

Oppimisvaikeudet on tärkeää ottaa huomioon myös viestinnässä ja oppisopimuskoulutuksen järjestämisessä. Työterveyshuolto voi tarjota luottamuksellisen paikan keskustella oppimisvaikeuksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista työhön. Kehityskeskusteluissa työntekijälle voi tuoda esiin erilaisia koulutus- ja uramahdollisuuksia sekä puhua työkyvyn edistämisestä ja oppimisesta. Usein työelämässä on myös järkevää pohtia oman työn ydinsisältöjä.

Hankkeessa ilmestyy maaliskuussa 2015 nuorten tukeen ja oppimisvaikeuksiin liittyvä opas, joka on suunnattu työsuojeluhenkilökunnalle, työterveyshuollolle, esimiehille ja perehdyttäjille. Oppaaseen sisältyy myös nuorille suunnattu osuus, johon on koottu keskeisiä työelämän pelisääntöjä.

**Johanna Korkeamäki, VTM, tutkija-kehittäjä,
Kuntoutussäätiö**

**Kimmo Terävä, VTM, projektipäällikkö,
Kuntoutussäätiö**